

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน โลกเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ภาครัฐและเอกชนจะต้องนำมาใช้ในการตัดสินใจ เพื่อความถูกต้องและรวดเร็ว เนื่องจากการตัดสินใจที่ล่าช้า อาจก่อให้เกิดการสูญเสีย โอกาสในการแข่งขัน ดังนั้น องค์กรต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องรวบรวมข้อมูลมาจัดทำฐานข้อมูลเพื่อบริหารจัดการระบบสารสนเทศสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กร ให้ง่ายและสะดวกในการตัดสินใจ (ประสงค์ ประณีตพลกรัง, 2541 : 11) ระบบสารสนเทศเป็นเสมือนเครื่องมือชิ้นสำคัญที่จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานขององค์กรได้เป็นอย่างมาก และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารให้สูงขึ้น (สัลยุทธ์ สว่างวรรณ, 2545 : 10) โดยที่ข้อมูลและสารสนเทศมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจต่าง ๆ ไม่ว่าจะการตัดสินใจนั้น เพื่อกำหนดแผนปฏิบัติงานและการควบคุมงาน นำไปสู่ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงาน (มยุรี รัตนมุง, 2538 : 78) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรต่าง ๆ ต้องนำระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการมาพัฒนาใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะขององค์กร

จากวิสัยทัศน์ของการพัฒนาระบบราชการให้มีความเป็นเลิศสามารถรองรับกับการพัฒนาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและประโยชน์สุขของประชาชน รัฐบาลได้มุ่งเน้นที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูประบบราชการให้สามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์บริหารวิชาการ, 2547 : 1) จึงได้กำหนดกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะ พ.ศ. 2544 – พ.ศ.2553 ของประเทศไทย (IT 2010 Policy Framework : IT2010) ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) ลงทุนในการเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้เป็นพื้นฐานสำคัญ (2) ส่งเสริมให้มีความนวัตกรรมในระบบเศรษฐกิจและสังคม (3) ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและส่งเสริมอุตสาหกรรมสารสนเทศ โดยกรอบนโยบายนี้มี

วัตถุประสงค์หลักที่จะทำให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมาย คือ การเพิ่มขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีให้เป็นเครื่องมือพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมายในการเลื่อนสถานะภาพของประเทศไทยจากประเทศในกลุ่มผู้ตามที่มีพลวัต (Dynamic Adopters) อันดับต้น ๆ ไปสู่ประเทศในกลุ่มประเทศมีศักยภาพเป็นผู้นำ (Potential Leaders) อันดับต้น ๆ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2544)

กรมทางหลวง สังกัดกระทรวงคมนาคม (2553) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2455 มีหน่วยงานภายใต้สังกัดทั่วประเทศ จำนวน 136 แห่ง เป็นหน่วยงานส่วนกลาง จำนวน 14 แห่ง และส่วนภูมิภาค แบ่งเป็นสำนักงานทางหลวง จำนวน 18 แห่ง แขวงทางหลวง จำนวน 104 แห่ง โดยมีภารกิจตามอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านทางหลวงให้มีโครงข่ายสมบูรณ์ครอบคลุมทั่วประเทศและเชื่อมโยงกับต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ทั้งทางด้านเทคโนโลยี การบริการ สังคม และสิ่งแวดล้อม

สำนักงานทางหลวงเชียงใหม่ที่ 1 (เชียงใหม่) มีหน้าที่กำกับดูแลส่วนราชการรองในสังกัดและแบ่งการทำงานเป็นหมวดก่อสร้างทาง ซึ่งส่วนราชการรองประกอบด้วย แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 1 แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 2 แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 แขวงทางหลวงลำพูน แขวงทางหลวงแม่ฮ่องสอน แขวงทางหลวงลำปาง และสำนักงานบำรุงทางลำปางที่ 2 โดยมีภารกิจรับผิดชอบในการวางแผนงานบำรุงปกติ บำรุงพิเศษ บำรุงตามกำหนดเวลา งานบูรณะและรักษาสภาพทางและบำรุงรักษาเครื่องจักรยานพาหนะ ตลอดจนการวางแผนดำเนินงาน และดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้

แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 มีพื้นที่ดูแลอยู่ที่ทิศเหนือสุดของจังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่รับผิดชอบใน 7 อำเภอ ประกอบด้วย 6 หมวดการทาง คือ หมวดการทางแม่แตง หมวดการทางเชียงดาว หมวดการทางพร้าว หมวดการทางไชยปราการ หมวดการทางฝาง (ดูแลอำเภอฝางและอำเภอแม่อาย) และหมวดการทางเวียงแหง พื้นที่ต่างๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนคอยสูงชัน เส้นทางบางส่วนคดเคี้ยวไปตามแนวชายแดน ผ่านพื้นที่ในการเฝ้าระวังของหน่วยงานเพื่อความมั่นคง การดูแลบำรุงรักษาค่อนข้างยุ่งยากเนื่องจากต้องใช้เวลาในการเดินทางที่มากกว่า ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ค่าใช้จ่ายการซ่อมบำรุงที่สิ้นเปลืองกว่างานในที่ราบ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 ได้รับความระดมงบประมาณในการดูแล บำรุงรักษาและพัฒนาทางหลวงในเขตพื้นที่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงต้องมีการบริหารเงินงบประมาณที่ดี โดยงานการเงินและบัญชี

มีหน้าที่ควบคุม ดูแล ตรวจสอบ และบริหารเงินงบประมาณของแขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยปฏิบัติตามแผน และนโยบายที่กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังกำหนดไว้

จากเดิมที่หน่วยงานภาครัฐ ได้จัดทำระบบบัญชีเกณฑ์เงินสด แต่เนื่องจากไม่สามารถรับรู้ถึงสถานะทางการเงินที่แท้จริง กรมบัญชีกลางซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการควบคุมกำกับ การจัดทำบัญชี จึงได้ปรับเปลี่ยนมาใช้ระบบบัญชีเกณฑ์คงค้างด้วยมือ (Manual) และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 หน่วยงานภาครัฐ ได้เข้าสู่ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS : Government Fiscal Management Information System) แต่ยังคงจัดทำระบบบัญชีเกณฑ์ คงค้างด้วยมือ (Manual) คู่ขนานกันเรื่อยมา (กระทรวงการคลัง กลุ่มระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐ แบบอิเล็กทรอนิกส์, 2550)

ปัจจุบันกรมบัญชีกลางได้พัฒนาระบบ GFMS โดยใช้วิธีนำเข้าข้อมูลผ่านทาง Web Online ทำให้ได้รับความสะดวกและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน สามารถเรียกรายงานในระบบงานต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบันได้แบบทันทีจึงได้กำหนดให้ส่วนราชการทุกแห่งยกเลิกการจัดทำบัญชีเกณฑ์คงค้างด้วยมือ (Manual) นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0423.3/ว.384 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2556 (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มคลังและพัสดุ, 2558) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ระบบ GFMS เป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานการคลังภาครัฐ และสามารถใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับด้านนโยบายการคลัง รวมทั้งการปรับทิศทางการเศรษฐกิจของประเทศ ได้อย่างทันทั่วถึง และสามารถเรียกใช้รายงานจากระบบ GFMS เป็นเครื่องมือของผู้บริหารในการบริหารจัดการเงินงบประมาณแผ่นดิน ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังการพัสดุ จึงต้องปฏิบัติงานด้านเอกสารควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานในระบบ GFMS และสามารถสอบถามความถูกต้องที่ดำเนินการในระบบ GFMS ในแต่ละวันได้อย่างรวดเร็ว ระหว่างเอกสารที่จัดทำด้วยมือ (ทะเบียนคุม) และรายงานจากระบบ เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยลดปัญหาการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ทำให้เงินงบประมาณของหน่วยงาน แสดงจำนวนเงินงบประมาณตามความเป็นจริง (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กลุ่มตรวจสอบ ภายในระดับกระทรวง, 2556)

งานการเงินและบัญชี แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 ได้จัดทำทะเบียนคุมเงินงบประมาณ ด้วยมือควบคู่กับการบันทึกรายการในระบบ GFMS นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2548 จนถึงปัจจุบัน เนื่องจากรายงานที่ได้จากระบบ GFMS เป็นรายงานในภาพรวมจะแสดงรายการเงินงบประมาณ

แต่ละประเภทในภาพรวม ซึ่งไม่สามารถแสดงรายละเอียดของงบประมาณแต่ละประเภทตามที่ผู้บริหารต้องการทราบได้ ดังนั้น ทางแขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 จึงมีนโยบายให้งานการเงินและบัญชีจัดทำทะเบียนคุม โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการจัดการด้านงบประมาณ เพื่อความถูกต้อง รวดเร็ว แม่นยำ มีความทันสมัยและความเป็นปัจจุบันของข้อมูล ซึ่งเดิมได้มีการจัดการด้านงบประมาณด้วยมือ (ทะเบียนคุม) มาโดยตลอด ซึ่งมีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการคำนวณตัวเลขผิดพลาด ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน เสนอรายงานต่อผู้บริหารล่าช้า เสียเวลาในการทำรายงาน ซ้ำซ้อน ขาดความสะอาดเรียบร้อย แก้ไขข้อผิดพลาดได้ยาก เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้จึงได้มีการนำโปรแกรม Microsoft Excel เข้ามาใช้ในการจัดการด้านงบประมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวางแผนบริหารจัดการ การวิเคราะห์และประเมินผล ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารงบประมาณของหน่วยงานจึงมีความตระหนักในการที่จะนำระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการมาใช้ เพื่อวางแผนและการตัดสินใจในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งเพื่อให้การจัดการระบบสารสนเทศด้านงบประมาณของแขวงฯ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อดำเนินการพัฒนาและสำรวจสภาพปัญหา และอุปสรรคของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงบประมาณอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการที่เหมาะสม มาใช้จัดการสารสนเทศด้านงบประมาณของแขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 ให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการงบประมาณ โดยใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและควบคุมงบประมาณ งานการเงินและบัญชี แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการงบประมาณ โดยใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและควบคุมงบประมาณ งานการเงินและบัญชี แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการงบประมาณ โดยใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและควบคุมงบประมาณ งานการเงินและบัญชี แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้ทราบถึงแนวทางในการจัดการงบประมาณ โดยใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร และควบคุมงบประมาณ งานการเงินและบัญชี แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3
2. ได้ทราบถึงประสิทธิภาพในการจัดการงบประมาณ โดยใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและควบคุมงบประมาณ งานการเงินและบัญชี แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3
3. ได้ทราบถึงปัญหาในการจัดการงบประมาณ โดยใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและควบคุมงบประมาณ งานการเงินและบัญชี แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการด้านงบประมาณ

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะแขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (ณรงค์ โพธิ์พฤกษ์นันท์, 2550 : 185) โดยพิจารณาจากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับสารสนเทศด้านงบประมาณ ของแขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 ซึ่งมีจำนวน 10 คน ประกอบด้วยผู้บริหารแขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 จำนวน 4 คน หัวหน้างาน แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 จำนวน 4 คน และผู้ปฏิบัติงาน งานการเงินและบัญชี แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 จำนวน 2 ท่าน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา มุ่งศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการงบประมาณ โดยใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและควบคุมงบประมาณ งานการเงินและบัญชี แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 โดยมีประเด็นสำคัญในการนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การจัดการงบประมาณ โดยใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและควบคุมงบประมาณ โดยประยุกต์จากแนวคิดการจัดการสารสนเทศของอุษา พันธุ์ศิริ (2552 : 37) และ คณิงนิจ พรหมเนตร (2554 : 81) โดยกล่าวถึงกระบวนการจัดการสารสนเทศที่สำคัญ 6 ขั้นตอน

ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล กระบวนการประมวลผล การเก็บรักษาข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้

2. การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการงบประมาณ โดยใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและควบคุมงบประมาณ โดยประยุกต์จากแนวคิดของณรงค์ แก้วกัญญา (2555 : 23) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของระบบสารสนเทศไว้ว่าระบบสารสนเทศทำให้องค์กรปฏิบัติงานได้รวดเร็วขึ้น ช่วยประหยัดต้นทุน ช่วยในการวางแผน การตัดสินใจ การควบคุมการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงานได้ถูกต้อง เหมาะสม

3. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการงบประมาณ โดยใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและควบคุมงบประมาณ โดยประยุกต์จากแนวคิดองค์ประกอบของระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์ของทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2548, น.18-19) และศรีสมรึก อินทุจันทร์ยง (2550 : 6-16) ประกอบด้วย ด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ ด้านข้อมูลและฐานข้อมูล ด้านกระบวนการ ด้านระบบเครือข่าย และด้านบุคลากร

ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้วิจัยและเก็บข้อมูลในช่วงระหว่างเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2558 ถึงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2559

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการ หมายถึง กระบวนการจัดการระบบสารสนเทศด้านงบประมาณ ที่ทำให้บรรลุเป้าหมายของงานการเงินและบัญชี แนวทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 โดยใช้การวางแผน การจัดองค์กร และการมอบหมายงาน การใช้ทักษะความเป็นผู้นำ โดยอาศัยภาวะผู้นำที่จะเพิ่มสมรรถภาพความสามารถ และรวมน้ำใจของบุคลากรในองค์กรให้สามารถทำงานเป็นทีมและการสร้างแรงจูงใจ ตลอดจนการติดตามและการควบคุมงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ และพัฒนายกระดับมาตรฐานการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

งบประมาณ หมายถึง แผนงานเกี่ยวกับงบประมาณของงานการเงินและบัญชี แนวทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 ซึ่งได้มาจากการจัดการระบบสารสนเทศด้านงบประมาณแสดงออกมาในรูปตัวเงิน (Financial Plan) โดยแสดงให้เห็นถึงแผนงาน โครงการต่างๆ ที่จะดำเนินการในช่วง

ระยะเวลาหนึ่งในภายหน้า โดยอาจจะเป็นแผนระยะสั้น ครอบคลุม 1 ปีข้างหน้า หรืออาจจะเป็นแผนระยะยาวครอบคลุม 3-5 ปีข้างหน้า ตลอดจนแสดงให้เห็นประมาณการค่าใช้จ่ายที่จะต้องใช้ในแผนงานและ โครงการ แหล่งที่มาของรายได้ และผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ

การจัดการด้านงบประมาณ หมายถึง กระบวนการจัดการสารสนเทศที่สำคัญ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล กระบวนการประมวลผล การเก็บรักษาข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำสารสนเทศมาช่วยในการตัดสินใจในการวางแผนการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

การบริหารงบประมาณ หมายถึง การที่ส่วนราชการนำงบประมาณรายจ่ายประจำปีไปใช้จ่าย โดยจัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี และใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนดังกล่าว ภายได้ผลผลิตที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และต้องรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณต่อสำนักงานงบประมาณ เป็นรายเดือน รายไตรมาส ตามช่วงระยะและหลักเกณฑ์ที่สำนักงานงบประมาณกำหนดผ่านในรูปเอกสาร และระบบออนไลน์ที่สำนักงานงบประมาณได้จัดทำเครื่องมือขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดทำรายงานผลต่อสำนักงานงบประมาณ

การควบคุมงบประมาณ หมายถึง การควบคุมรายรับงบประมาณ มีหลักเกณฑ์ว่าเงินรายได้ของแขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 ทุกประเภทจะต้องนำมาลงในสมุดทะเบียนคุมเงินงบประมาณรายรับ และทุกสิ้นเดือนจะต้องรายงานงบประมาณรายรับให้ทราบว่ามียอดรายรับประจำเดือน และยอดคงเหลือที่จะต้องเก็บให้ได้ตามงบประมาณอนุมัติอยู่เท่าไร และการควบคุมรายจ่ายงบประมาณ การเบิกจ่ายเงินงบประมาณให้เป็นไปตามระเบียบของกรมทางหลวงการเบิกจ่ายงบประมาณรายจ่าย ประกอบด้วย การบันทึกงบประมาณ การจัดทำทะเบียนคุมรายจ่ายงบประมาณ การตรวจสอบภายในหน่วยงานของผู้ใช้งบประมาณ การตัดยอดงบประมาณก่อนผูกพัน การตัดยอดงบประมาณหลังผูกพัน การตัดยอดงบประมาณหลังจ่ายเงินแล้ว การจัดทำรายงานยอดคงเหลืองบประมาณรายจ่าย

ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและควบคุมงบประมาณ ในงานวิจัยฉบับนี้ หมายถึง การนำโปรแกรม Microsoft Excel มาใช้ในการจัดทำทะเบียนคุมเงินงบประมาณแผ่นดิน เพื่อให้ได้รายงานการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่มีความถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน

ทะเบียนคุมเงินงบประมาณแผ่นดิน หมายถึง ทะเบียนคุมที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล การรับ - จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งประกอบด้วย ทะเบียนคุมเงินงบประมาณ ทะเบียนคุม ผูกพันงบประมาณ และทะเบียนคุมเงินประจำงวด

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการงบประมาณ หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคที่เกิด จากองค์ประกอบของสารสนเทศเพื่อการจัดการทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ ด้านข้อมูลและฐานข้อมูล ด้านกระบวนการ ด้านระบบเครือข่าย และด้านบุคลากร

งานการเงินและบัญชี หมายถึง แผนกที่ทำหน้าที่กำกับ ควบคุม ดูแล ตรวจสอบ และจัดทำทะเบียนคุมเงินงบประมาณแผ่นดิน ของแขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3

แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 หมายถึง หน่วยงานราชการ ซึ่งเป็นหน่วยงานย่อย อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานทางหลวงที่ 1 (เชียงใหม่) สังกัดกรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม มีพื้นที่รับผิดชอบใน 7 อำเภอ ประกอบด้วย 6 หมวดการทาง คือ หมวดการทางแม่แตง หมวดการทางเชียงดาว หมวดการทางพร้าว หมวดการทางไชยปราการ หมวดการทางฝาง (ดูแลอำเภอฝางและอำเภอแม่อาว) และหมวดการทางเวียงแหง

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบและอำนาจการตัดสินใจในการจัดการ ด้านงบประมาณ ซึ่งจะผลักดันกิจกรรมต่างๆ ของแขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 ให้ดำเนินไปสู่ เป้าหมายและทำให้งานประสบความสำเร็จ ได้แก่ ผู้อำนวยการแขวง รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร รองผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรม และรองผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการ

หัวหน้างาน หมายถึง ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบในการบริหารจัดการงาน ทั้งงานของตนเอง และงานของผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้ได้ผลงานตามเป้าหมายที่ แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่ หัวหน้างาน การเงินและบัญชี หัวหน้างานพัสดุ หัวหน้างานสถิติ และหัวหน้างานฝ่ายแผนงาน

ผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ ความรับผิดชอบ ในการดำเนินงานในโครงการ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการระบบสารสนเทศด้านงบประมาณ ของงานการเงินและบัญชี แขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 3 ได้แก่ นักวิชาการเงินและบัญชีปฏิบัติการ และเจ้าพนักงานการเงินและ บัญชีปฏิบัติงาน